

Nota

(Z)1733

15 maart 2018

Nota over kerndata voor de vervoersmarkt voor aardgas in België in 2017 – Vergelijking met 2016

Opgesteld met toepassing van artikel 15/14, §2, 2°, van de wet van
12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en
andere door middel van leidingen

Niet vertrouwelijke versie

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
EXECUTIVE SUMMARY.....	3
1. Doel en begrippenkader.....	4
2. Brondata en verwerking.....	5
3. Totale hoeveelheid vervoerde energie per vervoersnetgebruiker, per kwaliteit (H-gas/L-gas) en per verbruikerssegment in 2017 (Cijfers in TWh)	6
4. Vaststellingen en specifieke analyse:.....	9
4.1. Algemene vaststellingen voor de totale markt per vervoersnetgebruiker:.....	9
4.2. Algemene vaststellingen per verbruikerssegment:.....	10
4.3. Algemene vaststellingen betreffende de evolutie per vervoersnetgebruiker en per verbruikerssegment	11
4.4. Vaststellingen betreffende de opdeling tussen de H-gasmarkt en de L-gasmarkt:	12
4.5. Vaststellingen betreffende de evolutie per verbruikerssegment en per gaskwaliteit.....	12
4.6. Vaststellingen betreffende de evolutie per vervoersnetgebruiker en per gaskwaliteit	13
4.7. Samenvattende vaststellingen betreffende de evolutie per vervoersnetgebruiker.....	15
4.8. Vaststellingen betreffende de evolutie van het gasverbruik per maand:.....	19

EXECUTIVE SUMMARY

1. Voorliggende nota geeft een overzicht van de ontwikkelingen op de vervoersmarkt voor aardgas in België over het jaar 2017 en een vergelijking met 2016. Het aardgasverbruik wordt toegewezen aan drie verbruikssegmenten: de distributienetten, industriële sites en sites voor elektriciteitsproductie.

2. In 2017 bedroeg het totale aardgasverbruik 182,0 TWh, wat een stijging is van 1,4 % ten opzichte van het verbruik in 2016 (179,4 TWh). Er was een licht lager verbruik van de eindafnemers aangesloten op de distributienetten (- 1,2 %), een beperkte stijging van het verbruik voor de productie van elektriciteit (eventueel in combinatie met de productie van warmte) (+ 3,6 %) en een gevoelige stijging van het verbruik van de industriële afnemers (+ 4,9 %).

Binnen het geheel van aardgasmarkt zien we volgende verdeling: het segment distributienetten staat in voor iets meer dan de helft (50,5 %) van de totale aardgasconsumptie. L-gas (47,2 %) en H-gas (52,8 %) hebben hierin een marktaandeel dat slechts heel weinig verschilt. Het aandeel van het verbruik door de industrie binnen de aardgasmarkt stijgt in 2017 met 0,8 % tot 24,1 %. H-gas staat voor het eerst in voor meer dan 90 % van de aardgasbehoefte van de industrie. Het aandeel van het volume aardgas voor elektriciteitsproductie stijgt met 0,8 %. Het marktaandeel bedraagt 25,1 %. Sinds 2014 is de elektriciteitsproductie een exclusieve aangelegenheid van H-gas.

3. Het aantal ondernemingen dat in 2017 vervoersactiviteiten heeft uitgevoerd op het Fluxys vervoersnet bleef stabiel. Één (1) partij is gestopt met haar activiteiten op het vervoersnet en er is één (1) nieuwkomer op de markt. In 2017 zijn er 23 netgebruikers actief op de Belgische vervoersmarkt voor de bevoorrading van Belgische eindklanten. De belangrijkste ontwikkelingen op de markt zijn de volgende : Alle 23 actieve vervoersnetgebruikers hebben in 2017 activiteiten uitgeoefend op de H-gas markt en er is één (1) bijkomende onderneming met activiteiten op de L-gas markt: 18 vervoersnetgebruikers zijn actief op de L-gasmarkt. In het segment distributienetten zijn er 18 marktpartijen actief, hetzij één (1) meer dan in 2016. Er zijn in dit segment slechts 4 marktpartijen met een marktaandeel van 5 % of meer. Zestien (16) partijen doen leveringen aan industriële eindklanten (zelfde aantal als in 2016) en 6 hiervan hebben een marktaandeel van meer dan 5 %. Twaalf (12) partijen zijn actief voor elektriciteitsproductie (zelfde cijfer als in 2016) met 7 spelers met een marktaandeel van minimaal 5 %.

4. Men stelt vast dat in 2017 de dominantie van de top 3 gevoelig afneemt: hun gezamenlijk marktaandeel daalt van 67,4 % in 2016 tot 60,0 %. De daling sluit aan bij de vastgestelde langetermijntrend sinds de openstelling van de markt en meer bepaald sinds de beschikbaarheid van consistente gegevens over verbruikerssegmenten en gaskwaliteiten (voor het jaar 2006), waarbij geconstateerd wordt dat het marktaandeel van de top 3 systematisch afneemt (het jaar 2016 was in dit opzicht een uitzondering sinds de openstelling van de markt: er werd in 2016 een stijging van het marktaandeel van de top 3 vastgesteld). De HHI-index geeft eenzelfde signaal en daalt van ruim 1900 in 2016 tot ongeveer 1580 in 2017, wat erop wijst dat de concentratie voor het gebruik van het vervoersnet voor de bevoorrading van Belgische klanten in 2017 sterk afneemt.

5. In 2017 zijn er vijf (5) partijen met een marktaandeel hoger dan 5 %, terwijl er in 2016 vier (4) marktspelers waren met een marktaandeel hoger dan 5 %.

6. In 2017 hebben 7 partijen een marktaandeel van minder dan 1 %. Hun gecumuleerd marktaandeel bedraagt slechts 2,4 %. Meerdere van deze laatste betrokken partijen zijn reeds verschillende jaren actief op het Belgisch vervoersnet. De ontwikkeling die zij in de loop der jaren hebben meegemaakt is bijgevolg vrij beperkt. Dikwijls richten zij zich tot een zeer specifieke doelgroep van eindklanten.

1. DOEL EN BEGRIPPENKADER

7. Voorliggende nota geeft een overzicht van de ontwikkelingen op de vervoersmarkt voor aardgas in België over het jaar 2017, alsook een vergelijking met 2016. Het betreft vervoer voor de bevoorrading van de Belgische aardgasklanten met uitsluiting van het aardgasvervoer van grens tot grens.

8. De nota behandelt zowel het vervoer van H-gas als van L-gas voor Belgisch eindverbruik.

9. Het aardgasverbruik wordt toegewezen aan drie verbruikssegmenten: het betreft aardgasallocaties aan de distributienetten, industriële sites en sites voor elektriciteitsproductie zoals die door de netbeheerder Fluxys Belgium gerapporteerd worden aan de CREG. De verbruikssegmenten worden als volgt gedefinieerd:

10. Distributienetten: het verbruik op de geaggregeerde ontvangstations (GOS) van de distributienetten. Onder 'distributienetten' dient men te verstaan: alle eindafnemers aangesloten op het distributienet. Hieronder ressorteren op de eerste plaats huishoudelijke afnemers maar ook commerciële afnemers, vrije beroepen, zelfstandige ondernemers en KMO's. Om historisch-technische redenen zijn ook een aantal grootverbruikers aangesloten op het distributienet. Wanneer verder in de tekst melding gemaakt wordt van vervoersactiviteiten voor de bevoorrading van het distributienet, dan mag hieruit niet automatisch afgeleid worden dat de betreffende vervoersnetgebruiker ook huishoudelijke klanten bevoorraadt. Sommige vervoersnetgebruikers hebben zich namelijk toegelegd op de bevoorrading van industriële afnemers op de distributienetten, terwijl andere spelers op die netten enkel huishoudelijke en kleine commerciële klanten beleveren (S41 en S31 profielen). Andere vervoersnetgebruikers bevoorraden dan weer leveringsondernemingen die actief zijn op de distributienetten, maar geen activiteiten hebben op het vervoersnet.

11. Aansluitend bij het vorige dient men onder het verbruikerssegment "industrie" te verstaan 'alle industriële eindafnemers rechtstreeks aangesloten op het vervoersnet'. De industrie omvat ook de aardgasafname voor warmtekrachtkoppelinginstallaties (WKK) op industriële sites waar naast het aardgasverbruik voor de WKK ook een belangrijke aardgasvraag is voor industriële processen. In het andere geval (wanneer elektriciteitsproductie de belangrijkste doelstelling is) wordt de WKK-installatie op een industriële site toegekend aan het segment van de elektriciteitsproductie.

12. De afnamen voor de elektriciteitscentrales. Deze sector omvat tevens de WKK-installaties op sites in handen van elektriciteitsproducenten (zie ook toelichting voor de industrie).

13. Het is belangrijk te onderlijnen dat de vervoersnetgebruiker (bevrachter of shipper) de referentie vormt en niet de aardgashandelaar. Een netgebruiker kan namelijk (tevens) aardgas vervoeren voor een derde partij. Onder meer de historische spelers vervoeren meer aardgas op het netwerk van Fluxys Belgium dan waar ze zelf eigenaar van zijn. Ook andere vervoersnetgebruikers vervoeren gas ten behoeve van eigen leveringsactiviteiten en kunnen gas vervoeren ten behoeve van derden die geen eigen vervoersactiviteiten hebben maar wel eindklanten beleveren.

14. Wanneer melding gemaakt wordt van de stijging/daling van het marktaandeel van een vervoersnetgebruiker, dan kan hieruit niet afgeleid worden of de betreffende netgebruiker klanten heeft bijgewonnen of verloren. Het marktaandeel wordt berekend op basis van de hoeveelheid vervoerde energie (in het document wordt ter wille van de overzichtelijkheid als eenheid TWh gebruikt). Indien bijvoorbeeld de netgebruiker over een klantenportfolio beschikt die bestaat uit afnemers die in een bepaalde periode sterker te lijden hebben onder de terugval van de economische activiteit dan andere, dan ziet hij zijn marktaandeel teruglopen, hoewel zijn aantal klanten constant kan gebleven zijn.

Wanneer in de tabel geen cijfer vermeld wordt, houdt dit in dat de betreffende partij niet actief was in het corresponderende activiteitsgebied (verbruikerssegment). Vermelding van het cijfer 0 betekent dat de geleverde hoeveelheden te klein waren om met de toegepaste resolutie een beduidend cijfer op te leveren.

2. BRONDATA EN VERWERKING

15. De gegevens zijn gebaseerd op de gevalideerde allocaties van Fluxys Belgium voor 2017 en 2016. Eerst wordt een algemeen overzicht gegeven met betrekking tot de aardgasmarkt voor verbruik van aardgas over 2017. Vervolgens wordt via gericht gekozen tabellen gefocust op specifieke ontwikkelingen en wordt vergeleken met 2016. Tenzij anders wordt aangegeven in de tekst, worden alle hoeveelheden uitgedrukt in TWh.

16. Omwille van het feit dat het onderzoek gebaseerd is op de hoeveelheden die vervoerd, toegewezen en aan Belgische eindklanten geleverd worden op het vervoersnet, wordt in de tekst geen onderscheid gemaakt tussen vervoersnetgebruiker en leverancier. De in de tekst bedoelde hoeveelheden worden volledig verbruikt door Belgische eindafnemers.

3. TOTALE HOEVEELHEID VERVOERDE ENERGIE PER VERVOERSNETGEBRUIKER, PER KWALITEIT (H-GAS/L-GAS) EN PER VERBRUIKERSSEGMENT IN 2017 (CIJFERS IN TWH)

Algemeen overzicht van het aardgasverbruik in België in 2017

Het aantal ondernemingen dat in 2017 vervoersactiviteiten heeft uitgevoerd op het Fluxys vervoersnet bleef stabiel (23). Enel Trade dat wel leveringen heeft uitgevoerd in 2016 is in 2017 niet meer actief. Axpo Trading is in 2017 een nieuwkomer op de markt.

17. Voor de telling van de actieve marktpartijen wordt rekening gehouden met de wijze waarop vervoersactiviteiten binnen ondernemingen van dezelfde groep gebundeld worden. Wanneer bijgevolg binnen een bepaalde groep meerdere ondernemingen actief zijn op het vlak van levering aan eindklanten, maar voor hun vervoersactiviteiten beroep doen op dezelfde entiteit binnen de groep, dan worden deze activiteiten als 1 cijfer weergegeven dat van toepassing is voor de hele groep.

18. Bijgevoegd de lijst met 23 vervoersnetgebruikers die in 2017 actief zijn voor de bevoorrading van Belgische klanten:

1	Antargaz S.A.
2	ArcelorMittal Energy S.C.A.
3	Axpo Trading AG
4	Belgian Eco Energy NV
5	Direct Energie
6	EDF Luminus
7	Eneco België BV
8	Engie Electrabel
9	Eni S.p.A.
10	Enovos Luxembourg S.A.
11	European Energy Pooling
12	Gas Natural Europe
13	GETEC Energie AG
14	Lampiris SA
15	natGAS Aktiengesellschaft
16	Progress Energy Services
17	RWE Supply & Trading GmbH
18	Soc. Europ. de Gestion de l'Energie S.A.
19	Statoil ASA
20	Total Gas & Power Ltd
21	Uniper Global Commodities SE
22	Vattenfall Energy Trading Netherlands NV
23	Wingas GmbH

19. Alle 23 actieve vervoersnetgebruikers hebben in 2017 leveringsactiviteiten uitgeoefend op de H-gas markt. Hiervan zijn 18 vervoersnetgebruikers tevens actief op de L-gasmarkt, hetzij 1 meer dan in 2016 toen er voor L-gas 17 actieve marktpartijen waren.

20. De top 3 van de leveringsondernemingen blijft in 2017 opnieuw ongewijzigd, evenals hun respectieve plaats.

Men stelt wel vast dat in 2017 de dominantie van de top 3 gevoelig afneemt: het marktaandeel daalt van 67,4 % tot 60,0 %. De daling sluit aan bij de vastgestelde langetermijntrend sinds de openstelling van de markt en meer bepaald sinds de beschikbaarheid van consistente gegevens over verbruikerssegmenten en gaskwaliteiten (voor het jaar 2006), waarbij geconstateerd wordt dat het marktaandeel van de top 3 significant afneemt (het jaar 2016 was in dit opzicht een uitzondering sinds de openstelling van de markt: er werd in 2016 een stijging van het marktaandeel van de top 3

vastgesteld werd). De HHI-index geeft eenzelfde signaal en daalt van ruim 1900 tot ongeveer 1580, wat erop wijst dat de concentratie voor het gebruik van het vervoersnet voor de bevoorrading van Belgische klanten in 2017 sterk afneemt.

In 2017 zijn er vijf (5) partijen met een marktaandeel hoger dan 5 %, terwijl er in 2016 vier (4) marktspelers waren met een marktaandeel hoger dan 5 %.

In 2017 hebben zeven (7) partijen een marktaandeel van minder dan 1 %. Hun gecumuleerd marktaandeel bedraagt slechts 2,4 %.

4. VASTSTELLINGEN EN SPECIFIEKE ANALYSE:

4.1. ALGEMENE VASTSTELLINGEN VOOR DE TOTALE MARKT PER VERVOERSNETGEBRUIKER:

Tabel 1: Evolutie per vervoersnetgebruiker 2017/2016: vervoerde energie en procentueel marktaandeel op de vervoersmarkt

Quantities in TWh	2016		2017		Δ17/16	
	TWh	%	TWh	%	(%) (*)	(%point) (**)
2017/2016						
Antargaz S.A.	0,98	0,54	1,16	0,64	19	0,1
ArcelorMittal Energy S.C	4,44	2,47	4,61	2,54	4	0,1
Axpo Trading AG			0,20	0,11		0,1
Belgian Eco Energy NV	0,10	0,06	0,10	0,06	1	0,0
Direct Energie	0,37	0,20	3,55	1,95	865	1,7
EDF Luminus	17,97	10,02	19,20	10,55	7	0,5
Eneco België BV	2,31	1,29	5,99	3,29	159	2,0
Enel Trade S.p.A	1,96	1,09	0,00	0,00	-100	-1,1
Engie Electrabel	62,04	34,57	58,27	32,02	-6	-2,6
Eni S.p.A.	40,86	22,77	31,81	17,48	-22	-5,3
Enovos Luxembourg S.A.	0,15	0,09	0,62	0,34	297	0,3
European Energy Pooling	0,67	0,37	1,87	1,03	179	0,7
Gas Natural Europe	4,51	2,51	7,08	3,89	57	1,4
GETEC Energie AG	0,30	0,17	0,35	0,19	18	0,0
Lampiris SA	6,75	3,76	4,19	2,30	-38	-1,5
natGAS Aktiengesellschaft	1,42	0,79	1,41	0,77	-1	0,0
Progress Energy Services	0,75	0,42	1,80	0,99	140	0,6
RWE Supply & Trading G	9,84	5,48	9,05	4,98	-8	-0,5
Soc. Europ. de Gestion d	1,88	1,05	2,42	1,33	29	0,3
Statoil ASA	6,47	3,61	5,44	2,99	-16	-0,6
Total Gas & Power Ltd	1,99	1,11	5,29	2,91	166	1,8
Uniper Global Commodi	0,56	0,31	0,46	0,25	-17	-0,1
Vattenfall Energy Tradin	5,62	3,13	6,32	3,47	13	0,3
Wingas GmbH	7,52	4,19	10,80	5,93	44	1,7
Grand total	179,4	100,0	182,0	100,0	1,4	
top 3		67,4%		60,0%		
# count	23		23			
	(*) relative evolution 2017 vs 2016 (basis is 2016)					
	(**) absolute evolution in the market					

21. In 2017 bedroeg het totale aardgasverbruik¹ 182,0 TWh, wat een stijging is van 1,4 % ten opzichte van het verbruik in 2016 (179,4 TWh).

4.2. ALGEMENE VASTSTELLINGEN PER VERBRUIKERSSEGMENT:

Tabel 2: Detail per verbruikerssegment

Quantities in TWh 2017/2016 per consumption segment	2016		2017		Δ17/16	
	TWh	%	TWh	%	(%) (*)	(%point (**))
Power Gen	44,66	24,9	46,26	25,4	3,6	0,5
Ind	41,80	23,3	43,86	24,1	4,9	0,8
Distrib Grid	92,98	51,8	91,88	50,5	-1,2	-1,3
Grand total	179,43		182,00		1,4	
	(*) relative evolution 2017 vs 2016 (basis is 2016)					
	(**) absolute evolution in the market					

22. In 2017 bedraagt het verbruik van aardgas door eindklanten op de distributienetten 91,88 TWh, licht lager dan in 2016 (92,98 TWh), hetzij een daling met 1,2 %. Het is bekend dat het verbruik op de distributienetten goed aansluit bij evolutie van de verwarmingsbehoefte. Een vergelijking tussen het aantal graaddagen (een maat voor de verwarmingsbehoefte in de residentiële sector) in 2017 (aantal graaddagen: 2155) en in 2016 (aantal graaddagen: 2330), wijst op een afname met 7,5 %. (Aanvullend ter info: in een normaal jaar bedraagt het aantal graaddagen 2301 – vanuit het oogpunt verwarmingsbehoefte was 2017 dus een iets zachter dan ‘normaal’ jaar). In 2017 vertegenwoordigt het verbruik van aardgas door eindklanten op de distributienetten iets meer dan de helft van de totale aardgasconsumptie: 50,5 % (51,8 % in 2016).

23. Het verbruik in het segment industriële afnemers laat een sterke groei optekenen. Het verbruik stijgt met 4,9 % in 2017 tot 43,86 TWh, in vergelijking met 41,8 TWh voor 2016. De stijging is evenwel niet gelijkmatig over het volledige jaar (zie paragraaf 57): in de eerste drie maanden van 2017 was er nog een duidelijke daling van het verbruik; vanaf april was er een algemene stijging. Het absolute marktaandeel van de industrie in 2017 bedraagt 24,1 % van de totale aardgasconsumptie tegenover 23,3 % voor 2016.

24. Het segment aardgasverbruik ten behoeve van de elektriciteitsproductie die aangesloten is op het vervoersnet voor aardgas zag zijn volume in 2017 toenemen tot 46,26 TWh (44,66 TWh in 2016), een stijging van 3,6 %. Uit het jaarprofiel dat besproken wordt in paragraaf 56 leiden we af dat er in de eerste helft van 2017 een zeer sterke stijging van de elektriciteitsopwekking met aardgas was in vergelijking met 2016, gevolgd door een belangrijke vermindering in de tweede jaarhelft. In absolute termen bedraagt het aandeel van de elektriciteitsproductie 25,4 % van de totale aardgasconsumptie (24,9 % in 2016).

25. Wat betreft de opdeling van het aardgasverbruik per verbruikerssegment, en meer bepaald aangaande de toewijzing van het aardgasverbruik aan enerzijds elektriciteitsproductie en anderzijds aan industriële behoeften, is het belangrijk op te merken dat de bedenking die de voorbije jaren gemaakt werd van toepassing blijft op de toewijzing van het verbruikte gas in 2017. Een belangrijk aantal (vooral grote) industriële ondernemingen maakt gebruik van de gecombineerde warmte- en elektriciteitsproductie en is zelf producent geworden van elektriciteit die geheel of gedeeltelijk wordt

¹ Hieromtrent dient te worden gemeld dat de evaluatie berust op cijfers in verband met de *shipping*-activiteiten op het vervoersnet zoals ze werden meegedeeld door de vervoersnetbeheerder.

afgeleverd aan het elektriciteitsnet. Het is dan niet steeds duidelijk of een WKK-installatie eerder geboekt moet worden in het segment van de industrie dan wel in het segment van de elektriciteitsproductie. Vaak leidt de installatie van een WKK tot een wijziging in de wijze waarop een afnemer in de statistieken wordt opgenomen. De CREG baseert zich zoals in het verleden op de gegevens uit de allocatie database die zij van vervoersnetbeheerder Fluxys Belgium ontvangen heeft.

26. Aanvullend kan opgemerkt worden dat elektriciteitsproductie op basis van WKK een werkwijze is die vanuit energetisch standpunt bijzonder aantrekkelijk is: de energie-inhoud van het aardgas wordt op deze wijze maximaal gevaloriseerd. Algemeen kan de toepassing van WKK leiden tot een optimalisering van het aardgasverbruik, wat concreet impliceert dat de benodigde hoeveelheid aardgas voor industrie en elektriciteitsproductie samen vermindert.

4.3. ALGEMENE VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE EVOLUTIE PER VERVOERSNETGEBRUIKER EN PER VERBRUIKERSSEGMENT

Detail per vervoersnetgebruiker en per verbruikerssegment:

27. Volgende vereenvoudigingen zijn nodig om de activiteiten van het voorbije jaar te kunnen vergelijken met 2016: RWE Supply & Trading GmbH verzorgt binnen dezelfde groep ook de shipping voor Essent Belgium NV en Powerhouse NV. In het cijfer voor Total voor 2017 wordt een deel van de activiteiten van Lampiris meegenomen.

28. Er zijn vijf marktpartijen die niet actief zijn in het verbruikerssegment distributienetten (vorig jaar zelfde aantal).

De top 3 in dit segment heeft samen een marktaandeel van 68,4 %, gevoelig lager dan de 74,5 % van vorig jaar. De overige verschuivingen in marktaandeel zijn relatief beperkt. Behalve de top 3 is er slechts één (1) onderneming met een marktaandeel van meer dan 5 %.

29. In het segment van de industriële afnemers zijn er grotere bewegingen. Er zijn 16 marktpartijen die actief zijn in dit marktsegment (hetzelfde aantal als 2016).

De top 3 heeft samen een marktaandeel van 60,2 % terwijl dit vorig jaar 67,3 % bedroeg. Behalve de top 3 zijn er nog drie (3) marktpartijen met een marktaandeel van meer dan 5 %.

30. In het verbruikerssegment elektriciteitsproductie zijn er enkele opvallende verschuivingen. In totaal zijn 12 marktpartijen actief in dit verbruikerssegment, hetzelfde aantal als vorig jaar.

De top 3 heeft samen een marktaandeel van 58,8 %, 10 % lager dan vorig jaar (68,9 %). Zeven (7) marktspelers hebben een marktaandeel hoger dan 5 %. Het is het enige segment waar de top 3 niet samenvalt met de algemene top 3.

4.4. VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE OPDELING TUSSEN DE H-GASMARKT EN DE L-GASMARKT:

Tabel 3: Detail per gaskwaliteit

Quantities in TWh 2017/2016 per gas quality	2016		2017		Δ17/16	
	TWh	%	TWh	%	(%) (*)	(%point) (**)
H-gas	130,8	72,9	134,4	73,8	2,7	0,9
L-gas	48,60	27,1	47,62	26,2	-2,0	-0,9
Grand total	179,43		182,00		1,4	
(*) relative evolution 2017 vs 2016 (basis is 2016)						
(**) absolute evolution in the market						

31. In 2017 neemt het procentueel aandeel van H-gas toe tot 73,8 % (+ 0,9 %), tegenover 26,2 % voor L-gas. Deze evolutie is nauw gerelateerd met de ontwikkeling van de afzonderlijke deelmarkten zoals die onderstaand wordt toegelicht. Vooral de ontwikkelingen in het segment industriële gebruikers lijkt deze evolutie te sturen, zoals blijkt uit paragraaf 33: het marktaandeel voor H-gas en L-gas in het segment distributienetten is nagenoeg even groot en evolueert in afwachting van de geleidelijke uitstap uit L-gas en de conversie naar H-gas, quasi synchroon, terwijl elektriciteitsproductie reeds enkele jaren uitsluitend gebeurt op basis van H-gas.

4.5. VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE EVOLUTIE PER VERBRUIKERSSEGMENT EN PER GASKWALITEIT

Tabel 4: Detail per verbruikerssegment en per gaskwaliteit

Quantities in TWh 2017/2016 evolution per consumption segment and per gas quality		2016		2017		Δ17/16	
		TWh	%	TWh	%	(%) (*)	(%point) (**)
Power Prod	total	44,7	24,9	46,3	25,4	3,6	0,5
	H	44,7	24,9	46,26	25,4	3,6	0,5
Ind	total	41,8	23,3	43,9	24,1	4,9	0,8
	H	37,1	20,7	39,6	21,7	6,7	1,1
	L	4,71	2,6	4,29	2,4	-8,7	-0,3
Distrib Grid	total	93,0	51,8	91,9	50,5	-1,2	-1,3
	H	49,1	27,4	48,6	26,7	-1,1	-0,7
	L	43,9	24,5	43,3	23,8	-1,3	-0,7
Grand total		179,4		182,0		1,4	
(*) relative evolution 2017 vs 2016 % gas quality per consumption							
(**) absolute evolution 2017/2016 of share gas quality per consumption segment							

En de reciproque tabel per gaskwaliteit en per verbruikerssegment

Tabel 5 : Detail per gaskwaliteit en per verbruikerssegment

Quantities in TWh 2017/2016 evolution per gas quality en per consumption segment	Power Gen				Ind				Distrib Grid			
	2016	2017	2017 (%)	Δ17/16 (%-point)	2016	2017	2017 (%)	Δ17/16 (%-point)	2016	2017	2017 (%)	Δ17/16 (%-point)
	TWh	TWh	%	(%) (*)	TWh	TWh	%	(%) (*)	TWh	TWh	%	(%) (*)
H-gas	44,66	46,26	100,00	3,6	37,10	39,57	90,2	6,7	49,08	48,55	52,8	-1,1
L-gas					4,71	4,29	9,8	-8,7	43,90	43,32	47,2	-1,3
Grand total	44,7	46,3		3,6	41,8	43,9		4,9	93,0	91,9		-1,2

(*) evolution share gas quality per consumption segment

32. De daling van het verbruik in het segment distributienetten (- 1,2 %) geldt voor zowel L-gas (- 1,3 %) als voor H-gas (- 1,1 %). In dit verbruikssegment lopen het marktaandeel van L-gas en van H-gas slechts beperkt uit elkaar (26,7 % van de totale gasmarkt voor H-gas en 23,8 % voor L-gas). Het segment distributienetten staat in voor iets meer dan de helft (50,5 %) van de totale aardgasconsumptie in 2017. De daling van het marktaandeel binnen de totale consumptie (- 1,2 %-punt) heeft te maken met het lager aantal graaddagen in 2017 (cfr. paragraaf 22).

33. De stijging van het verbruik in het segment industriële verbruikers (+ 4,9 %) is uitsluitend toe te schrijven aan een toename in het H-gas verbruik (+ 6,7 %). Het verbruik van L-gas (- 8,7 %) blijft teruglopen. Het algemeen plan voor de conversie van L-gas naar H-gas voorziet onder meer een prioritaire uitfasering van het industrieel L-gas verbruik ten voordele van H-gas. Het H-gas aandeel voor de industrie is goed voor 21,7 % van de totale aardgasmarkt, tegenover 2,4 % voor L-gas. H-gas overschrijdt voor het eerst de drempel van 90% van de industriële aardgasconsumptie (91,0 %) tegenover 9,0 % voor L-gas. Het aandeel van het verbruik door de industrie binnen de globale aardgasmarkt stijgt in 2017 met 0,8 %-punt tot 24,1 %.

34. Het verbruik in het segment elektriciteitsproductie toont een lichte toename in vergelijking met 2016. In 2017 valt vooral de ongelijkmatige ontwikkeling van de aardgasvraag voor elektriciteitsproductie over de loop van het jaar op (cfr paragraaf 56). In de eerste helft van het jaar is er een sterke toename van het aardgasverbruik voor elektriciteit in vergelijking met 2016, terwijl het verbruik in de tweede jaarhelft sterk terugvalt. Deze ontwikkeling wordt vooral gestuurd door de evolutie van de elektriciteitsmarkt en is slechts voor een klein deel gerelateerd aan de ontwikkeling van de gasmarkt. De prijsontwikkeling van aardgas op zichzelf in de loop van 2017 kan alvast geen verklaring bieden voor de schommelingen over het jaar: Het aandeel van aardgas voor elektriciteitsproductie bedraagt 25,4 %. Binnen de globale markt stijgt het aandeel aardgas voor elektriciteitsproductie met 0,5 %-punt. We herhalen dat sinds 2014 de elektriciteitsproductie een exclusieve aangelegenheid van H-gas is.

4.6. VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE EVOLUTIE PER VERVOERSNETGEBRUIKER EN PER GASKWALITEIT

Detail per vervoersnetgebruiker en per gaskwaliteit:

35. In 2017 waren in de L-gas markt 18 vervoersnetgebruikers actief. Dit is 1 speler meer dan in 2016. De marktpartijen die om historische redenen sterk staan in L-gas blijven ook in 2017 de top 3 bezetten. Hun gezamenlijk marktaandeel daalt wel voor het eerst onder de 75 % (72,7 %) tegenover 77,9 % in 2016.

36. Alle vervoersnetgebruikers zijn actief op de H-gas markt. De top 3 die ook hier nog steeds gevormd wordt door de historische spelers, heeft een marktaandeel van 55,6 %, voor het eerst lager dan 60 %. In 2016 bedroeg hun marktaandeel 61 %

Vanuit het oogpunt van de marktwerking lijkt de omschakeling van de markt van L-gas naar H-gas een te verwelkomen evolutie: minder overwicht van de historische spelers, meer partijen met een marktaandeel boven 2 %.

4.7. SAMENVATTENDE VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE EVOLUTIE PER VERVOERSNETGEBRUIKER

Tabel 6: Samenvatting 2017/2016 per vervoersnetgebruiker:

Quantities in TWh	2016		2017		Δ17/16	
	TWh	%	TWh	%	(%) (*)	(%-point) (**)
2017/2016						
Antargaz S.A.	0,98	0,54	1,16	0,64	19	0,1
ArcelorMittal Energy S.C	4,44	2,47	4,61	2,54	4	0,1
Axpo Trading AG			0,20	0,11		0,1
Belgian Eco Energy NV	0,10	0,06	0,10	0,06	1	0,0
Direct Energie	0,37	0,20	3,55	1,95	865	1,7
EDF Luminus	17,97	10,02	19,20	10,55	7	0,5
Eneco België BV	2,31	1,29	5,99	3,29	159	2,0
Enel Trade S.p.A	1,96	1,09	0,00	0,00	-100	-1,1
Engie Electrabel	62,04	34,57	58,27	32,02	-6	-2,6
Eni S.p.A.	40,86	22,77	31,81	17,48	-22	-5,3
Enovos Luxembourg S.A.	0,15	0,09	0,62	0,34	297	0,3
European Energy Pooling	0,67	0,37	1,87	1,03	179	0,7
Gas Natural Europe	4,51	2,51	7,08	3,89	57	1,4
GETEC Energie AG	0,30	0,17	0,35	0,19	18	0,0
Lampiris SA	6,75	3,76	4,19	2,30	-38	-1,5
natGAS Aktiengesellschaft	1,42	0,79	1,41	0,77	-1	0,0
Progress Energy Services	0,75	0,42	1,80	0,99	140	0,6
RWE Supply & Trading G	9,84	5,48	9,05	4,98	-8	-0,5
Soc. Europ. de Gestion d	1,88	1,05	2,42	1,33	29	0,3
Statoil ASA	6,47	3,61	5,44	2,99	-16	-0,6
Total Gas & Power Ltd	1,99	1,11	5,29	2,91	166	1,8
Uniper Global Commodit	0,56	0,31	0,46	0,25	-17	-0,1
Vattenfall Energy Tradin	5,62	3,13	6,32	3,47	13	0,3
Wingas GmbH	7,52	4,19	10,80	5,93	44	1,7
Grand total	179,4	100,0	182,0	100,0	1,4	
top 3		67,4%		60,0%		
# count	23		23			
	(*) relative evolution 2017 vs 2016 (basis is 2016)					
	(**) absolute evolution in the market					

37. In wat volgt worden de hogerstaande tabellen van commentaar voorzien per vervoersnetgebruiker en er wordt per vervoersnetgebruiker een samenvatting gemaakt. Daartoe wordt de tabel, die per vervoersnetgebruiker de vergelijking maakt tussen 2017 en 2016, hernomen en toegelicht gebruik makend van de specifieke informatie van de voorafgaande detailoverzichten.

38. Engie Electrabel bekleedt sinds 2013 de eerste plaats en blijft ook in 2017 de grootste vervoersnetgebruiker. Electrabel verliest wel marktaandeel (- 2,6 %) en heeft 32,0 % van de totale aardgasmarkt op vervoersniveau.

39. Eni Spa behoudt de tweede plaats maar kan niet vermijden dat zijn marktaandeel opnieuw sterk achteruit gaat, en wel tot 17,5 %, wat impliceert dat de vroegere incumbent na ongeveer 15 jaar

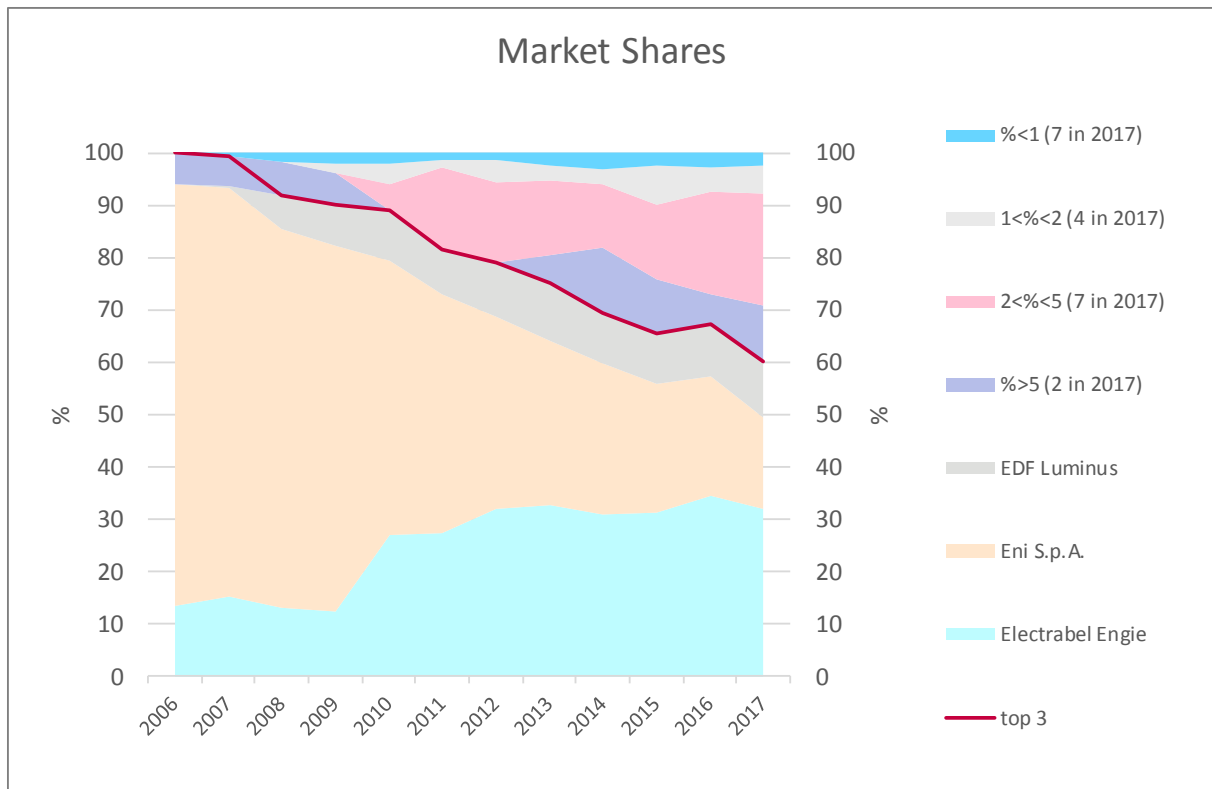
openstelling van de markt nog amper 1 molecule levert op 6 . De daling bedraagt liefst 5,0 %-punt, waarmee Eni opnieuw de sterkste daler is van de markt. In 2010 had Eni gas & power nog een marktaandeel van meer dan 50 % (52,1 %). Hierbij dient vermeld te worden dat Eni in de loop van 2017 de distributienetactiviteiten die deel uitmaken van de portefeuille van het vroegere Nuon heeft afgestoten ten voordele van Eneco. Een aanzienlijk deel van het verlies wordt dus verklaard door een desinvestering.

40. EDF Luminus versterkt zijn positie als derde grootste marktpartij, met een licht toegenomen marktaandeel van 10,6 % (+ 0,5 %).

41. De top 3 van de markt heeft een gezamenlijk marktaandeel van 60,0 %, wat een aanzienlijke stap terug is in vergelijking met 2016 toen 67,4 % werd opgetekend en toen een stijging van het marktaandeel van de top 3 in vergelijking met 2015 werd vastgesteld. De terugloop van het marktaandeel van de top 3 sluit wel aan bij de langetermijn trend die, op 2016 na, een onafgebroken daling van het marktaandeel van de historische top 3 laat zien. Vijf (5) ondernemingen hebben een marktaandeel hoger dan 5 %, wat één (1) meer is dan in 2016. Zeven (7) ondernemingen hebben een marktaandeel tussen 2 en 5 %. Samen hebben zij 21,4 % van de markt. Vier (4) partijen zitten tussen 1 en 2 % (samen goed voor 5,3 % van de markt) en de overige zeven (7) spelers halen elk minder dan 1 %. Deze laatste netgebruikers halen samen een marktaandeel van amper 2,4 %. Meerdere van deze laatste betrokken partijen zijn reeds verschillende jaren actief op het Belgisch vervoersnet. De ontwikkeling die zij in de loop der jaren hebben meegemaakt is bijgevolg vrij beperkt. Dikwijls richten zij zich tot een zeer specifieke doelgroep van eindklanten.

42. Hernemen we enkele beschouwingen uit vorige secties: stabilisering van het aantal marktpartijen, een extra leverancier voor L-gas, sterke terugval van het marktaandeel van de historische spelers, leidend tot lagere marktaandelen voor de top 3, zowel algemeen, in de respectieve verbruikerssegmenten als in de gaskwaliteiten, sterke daling van de HHI index. Uit deze vaststellingen kan men enkel afleiden dat 2017 voor de groothandelsmarkt voor aardgas opnieuw aanknoopt met de marktgeoriënteerde ontwikkeling van de voorbije 15 jaar waarin het aantal spelers toeneemt, het belang van de historische spelers gestaag daalt en de concentratie indices gunstig evolueren. Voorlopig lijkt het er dus op dat de beperkte vorm van herconcentratie met onder meer stijgende HHI, zoals die werd vastgesteld in 2016 geen vervolg krijgt in 2017. Dit wordt geïllustreerd in de grafiek die een overzicht geeft van de marktontwikkeling in de gasmarkt op het vervoersnet vanaf 2006.

Grafiek: overzicht van de marktontwikkeling in de gasmarkt op het vervoersnet vanaf 2006

43. In de individuele rangschikking gaat Wingas stevig vooruit (+ 1,7 %) en wordt de vierde grootste speler van de markt. Het marktaandeel van Wingas bedraagt 5,9 %.

44. RWE Supply & Trading moet de vierde plaats overlaten aan Wingas en komt in 2017 op vijf. RWE verzorgt eigen leveringen en staat verder in voor de bevoorrading van Essent Belgium en Powerhouse voor levering op zowel het vervoersnet als op de distributienetten. RWE Supply & Trading lijdt een verlies van - 0,5 % waardoor zijn marktaandeel daalt tot net 5,0 %.

45. Gas Natural Europe boekt in 2017 opnieuw vooruitgang (+ 1,4 %), stijgt tot een marktaandeel van 3,9 % en klimt van de negende naar de zesde plaats.

46. Vattenfall Energy Trading Netherlands gaat beperkt vooruit (+ 0,3 %) en heeft een marktaandeel van 3,5 %. Hiermee stijgt Vattenfall Energy Trading Netherlands van de achtste naar de zevende plaats.

47. Het marktaandeel van Eneco België groeit sterk (+ 2,0 %) tot 3,3 %. De groei van Eneco kan vermoedelijk voor een belangrijk deel toegeschreven worden aan de overname in de loop van 2017 van de distributieactiviteiten van Eni. Het betreft hier de overname van de portefeuille van het vroegere (door Eni overgenomen) Nuon. Eneco komt op plaats acht.

48. Statoil lijdt, net zoals in 2016, verlies (- 0,6 % in 2017) en heeft een marktaandeel van 3,0 %. Statoil krijgt de negende plaats.

49. Het marktaandeel van Total Gas & Power stijgt relatief sterk (+ 1,8 %) tot 2,9 %. Total Gas & Power komt op plaats tien. Total heeft in de loop van 2017 Lampiris overgenomen. De groei van de activiteiten kan vermoedelijk voor een groot deel toegeschreven worden aan deze overname. De daling van het marktaandeel van Lampiris (cfr paragraaf 51) wijst eveneens in die richting.

50. ArcelorMittal Energy heeft een stabiel marktaandeel van 2,5 % (+ 0,1 %).

51. Het marktaandeel van Lampiris toont nu reeds enkele jaren een dalende trend. In 2017 was de daling aanzienlijk (- 1,5 %). Lampiris behoudt hiermee een globaal marktaandeel van 2,3 % en is de laatste speler met een marktaandeel van meer dan 2 %. Lampiris daalt in de rangschikking naar de twaalfde plaats. De daling van het marktaandeel van Lampiris is vermoedelijk grotendeels toe te schrijven aan de overname door Total. Weliswaar blijft voor de eindklanten op distributie de naam Lampiris behouden, de bijhorende activiteiten op het vervoersnet zijn in handen van Total. (zie paragraaf 49)

52. Bij de marktspelers met een marktaandeel tussen 1 % en 2 % zet Direct Energie relatief een enorme stap vooruit. Direct Energie klimt uit de pool van spelers met een marktaandeel lager dan 1 % dankzij een groei van + 1,7 % tot 1,9 %. SEGE kent een lichte stijging (+ 0,3 %) tot 1,3 %. European Energy Pooling haalt dankzij een groei met + 0,7 % tot 1,0 % ook net de 1% drempel. Eenzelfde evolutie zien we bij Progress Energy Systems dat met +0,6 % stijgt tot 1,0 %. Progress Energy Systems sluit de lijst met spelers die een marktaandeel hebben boven 1 % af.

53. Alle overige marktpartijen behalen een marktaandeel van elk minder dan 1 %. In volgorde volgens marktaandeel:

Tabel 10: marktpartijen met een marktaandeel van minder dan 1 %:

2017 market shares	%	(%-point) (**)
natGAS Aktiengesellschaft	0,77	-0,02
Antargaz S.A.	0,64	0,09
Enovos Luxembourg S.A.	0,34	0,25
Uniper Global Commodities	0,25	-0,06
GETEC Energie AG	0,19	0,03
Axpo Trading AG	0,11	0,11
Belgian Eco Energy NV	0,06	0,00
	2,4	0,41
(**) absolute evolution of consumption share vs total consumption		

Het betreft zeven (7) ondernemingen. Zoals reeds vermeld, bedraagt het gecumuleerd marktaandeel van deze partijen nauwelijks 2,4 %. Samen zijn ze er in 2017 0,4 %-punt op vooruitgegaan.

54. Enel Trade dat in 2016 actief was, heeft in 2017 geen activiteiten uitgevoerd in het kader van leveringen op het Belgisch vervoersnet. In 2016 had Enel een marktaandeel van 1,1 %.

4.8. VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE EVOLUTIE VAN HET GASVERBRUIK PER MAAND:

Tabel 11: Detail per maand

Quantities in TWh 2017/2016 evolution per month	2016		2017		Δ17/16	
	TWh	%	TWh	%	(%) (*)	(%-point) (**)
jan	21,03	11,7	25,83	14,2	22,8	2,5
feb	19,35	10,8	19,02	10,4	-1,7	-0,3
mar	19,29	10,8	16,79	9,2	-13,0	-1,5
apr	14,48	8,1	15,13	8,3	4,5	0,2
may	10,09	5,6	11,43	6,3	13,3	0,7
jun	9,16	5,1	9,17	5,0	0,1	-0,1
jul	8,50	4,7	9,07	5,0	6,7	0,2
aug	9,16	5,1	8,92	4,9	-2,7	-0,2
sep	9,72	5,4	10,67	5,9	9,8	0,4
oct	16,31	9,1	14,00	7,7	-14,1	-1,4
nov	19,99	11,1	19,50	10,7	-2,4	-0,4
dec	22,36	12,5	22,47	12,3	0,5	-0,1
Grand total	179,4		182,0		1,4	
(*) relative evolution 2017 vs 2016 (basis is 2016)						
(**) absolute evolution in the market						

55. Het verbruik per maand toont zoals steeds een gemengd beeld en wordt vooral gedomineerd door de verwarmingsbehoeften, met enkele correcties door de ontwikkelingen in de andere segmenten: in januari was er een algemene sterke stijging van de aardgasvraag, de lagere verwarmingsbehoefte in de zomer van 2017 wordt gecompenseerd door een sterke toename van de vraag voor elektriciteitsproductie. Het afnamepatroon van de distributie zelf volgt gewoon de ontwikkeling van de buitentemperatuur en meer specifiek de wijze waarop deze tot uiting komt in de ontwikkeling van de graaddagen over de maanden heen.

Tabel 12: Detail per maand en per verbruikerssegment

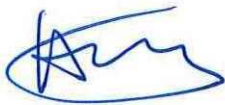
Quantities in TWh 2017/2016 evolution per month and per consumption segment	Power Gen				Ind				Distrib Grid			
	2016	2017	2017 (%)	Δ17/16 (%-point)	2016	2017	2017 (%)	Δ17/16 (%-point)	2016	2017	2017 (%)	Δ17/16 (%-point)
	TWh	TWh	%	(%) (*)	TWh	TWh	%	(%) (*)	TWh	TWh	%	(%) (*)
jan	3,97	5,42	11,7	36,6	3,92	3,79	8,6	-3,3	13,14	16,61	18,1	26,4
feb	3,29	4,10	8,9	24,5	3,72	3,47	7,9	-6,9	12,33	11,45	12,5	-7,2
mar	3,57	3,83	8,3	7,3	3,84	3,80	8,7	-1,2	11,88	9,15	10,0	-22,9
apr	3,19	4,08	8,8	27,8	3,35	3,63	8,3	8,3	7,93	7,42	8,1	-6,5
may	2,50	3,33	7,2	33,1	3,22	3,56	8,1	10,4	4,37	4,55	4,9	4,0
jun	2,65	2,94	6,4	11,1	3,10	3,49	7,9	12,5	3,41	2,74	3,0	-19,7
jul	2,84	3,04	6,6	7,0	3,08	3,49	8,0	13,5	2,57	2,53	2,8	-1,5
aug	3,04	2,86	6,2	-6,0	3,39	3,30	7,5	-2,6	2,73	2,76	3,0	0,9
sep	3,57	2,98	6,4	-16,5	3,25	3,54	8,1	9,0	2,91	4,15	4,5	42,8
oct	5,30	4,29	9,3	-19,0	3,61	3,85	8,8	6,7	7,40	5,86	6,4	-20,9
nov	5,16	4,87	10,5	-5,5	3,70	3,88	8,8	4,9	11,13	10,75	11,7	-3,4
dec	5,56	4,50	9,7	-19,2	3,62	4,06	9,3	12,3	13,18	13,91	15,1	5,6
Grand total	44,7	46,3	100,0	3,6	41,8	43,9	100,0	4,9	93,0	91,9	100,0	-1,2
(*) relative evolution 2017 vs 2016 per consumption segment and pe month (basis is 2016)												

56. Het verbruikerssegment elektriciteitsproductie kent een zeer sterke eerste helft en een even sterke terugval in de tweede helft. De onbeschikbaarheid van tal van nucleaire reactoren in Frankrijk in het voorjaar van 2017 leidde tot een gespannen toestand op de NWE elektriciteitsmarkt, wat vermoedelijk de aardgasvraag voor elektriciteitsproductie in België positief beïnvloed heeft. In de tweede helft van 2017 waren deze problemen van de baan met een lagere vraag naar aardgas tot gevolg.

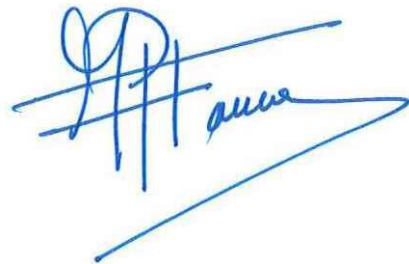
57. Het segment industriële afnemers kende in de eerste maanden van 2017 nog een daling maar wist deze vanaf april om te buigen tot een (sterke) stijging. Uiteindelijk werd de industrie in 2017 de 'sterkhouder' van de aardgasvraag. Vermoedelijk is de groei toe te schrijven aan de gunstige algemene ontwikkeling die de globale economie nu reeds enkele jaren vertoont.

58. Voor de afnemers op de distributienetten werd de evolutie reeds besproken in paragraaf 55.

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Andreas TIREZ
Directeur

Marie-Pierre FAUCONNIER
Voorzitster van het Directiecomité